

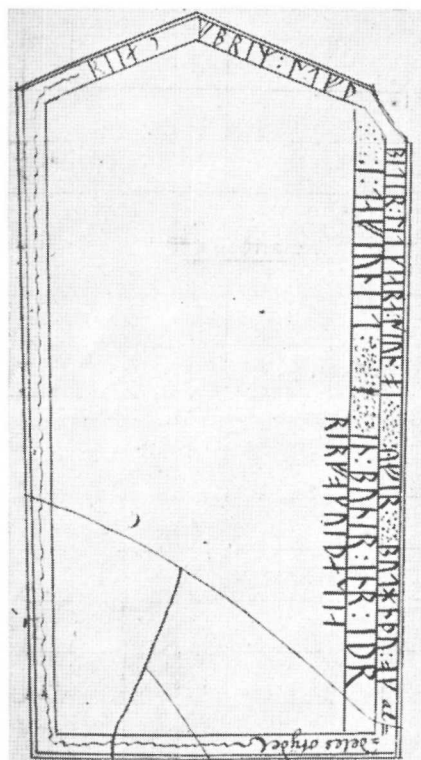

Fig. 14. G 12. Hamra kyrka. Efter teckning i Wallins Analecta.

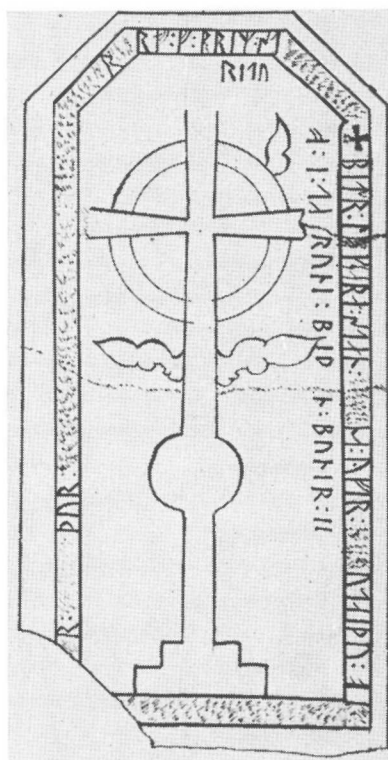

Fig. 15. G 12. Hamra kyrka. Efter teckning av J. H. Wallman.

12. Hamra kyrka.

Pl. 5.

Litteratur: L 1802, S 179. C. Linnæus, *Iter Gotlandicum* (hs i Linnean Soc., London), s. 356; G. Wallin, *Analecta Gothlandica* 1, s. 640 (Linnæus), 699, 701; J. H. Wallman, *Öländska och gothländska fornlemningar*, 1830 (ATA), fig. 24.

Äldre avbildningar: Wallin, teckning (a. a. s. 701); Wallman, teckning (a. a. fig. 24; även i Liljegren, *Fullständig Bautil*: L 1802).

Runristad gravhäll. Enligt Linnæus låg den »norr om Kyrkjan», enligt Wallin »wid Norder dörren och hör ingen gård til». Biskopen tillägger: den »hade mycket fägnat en antiquarius (ty på honom hade varit mycket skrifwit och et wackert kors, fullt med Runor) om stenen icke blifwit så illa med faren, sönderslagen, samt det bästa och mästa af skriften oläslig.» Stenen söktes förgäves av Carl Säve 1844, och den kunde ej heller vid inventeringen 1944 och 1947 identifieras bland de många utslitna gravhällarna och fragmenten på kyrkogården.

I sept. 1961 återfanns ett stycke av G 12, liggande i kyrkogårdsmuren N om kyrkan, omedelbart V om kyrkogårdsgrinden. Ristningsytan var vänd uppåt. Rödgrå kalksten. Mått 0,75 × 0,55 m; tjocklek 15 cm. Ristningen är starkt nött och vittrad. Fragmentet har utgjort den översta delen av gravhällen G 12.

Inskrift (enligt Wallman):

+ bitr : li - keara : stan : -- na : yfir : - utaiþu : o - ... r : ... þur : ... r ... rf : f : brim : st ...
 5 10 15 20 25 30 35 40 45
 ritu ... o : i : ta - runi : bip - n : bunir : ...
 50 55 60 65 70

»Peter lät göra denna sten över Botaid ... f primstav ... raden (?) ... i tavlan. Bedjen böner ...»

Till läsningen: Linnæus: ... **ter · lit · keara · stain · h - - - · ufir · butaibu · ok u ... k f : brim : sto ...**
— Wallin: (s. 701): 25-31 **buthnpu**, 32-33 **ok**, 41-47 **f brim : stf-**, 53-60 **i tafiuni**; efter r. 70 **inr : ipr**,
och innanför: **rirfokuipasia**.

Inskriften på fragmentet börjar med svaga spår av 5 huvudstavar. Därefter runorna 41-45 **f : bri -**.

Inskriften har innehållit en datering. Tyvärr kan den icke fastställas med de fragment, som äro kända. Den blev ristad ett år, då runan **f** var primstav. Carl Säve anmärker: »Om man finge tyda denna afbrutna inskrifts ord så, att dermed menades att **o** var söndagsbokstav och **f** primstav, så skulle stenens årtal antagligen vara 1349 eller 1444. Men då det senare var ett skottår, borde tvenne söndagsbokstäfver vara utsatta (ehuru sådant likväl icke alltid skedde), och det kunde derföre synas sannolikare, att här vore fråga om året 1349, hälst då inskriftens språk mera talar för en högre ålder.»

Om namnet *Peter*, *Petar* se G 2.

Botaiþ (äldre **Bot-haiþr*) är ett av de vanligaste kvinnonamnen i de gotländska runinskrifterna. Det förekommer utom här i inskrifterna G 29, 36, 39, 71, S 12, 26, 58, 100, 102, möjligen också i G 55. Vidare i några latinska gravinskrifter (enligt Lindströms förteckning): nr 17 Björke, 73 Fole och 150 Lojsta. I franciskanernas i Visby korta förteckning på män och kvinnor från landsbygden, som voro begravda i klostret (G. Lindström, *Anteckningar om Gotlands medeltid* 2, 1895, s. 491 f.) möter namnet Botaid två gånger: »Emundus de Stenkirke cum uxore Boteydis de Marthabo ... Buteydis de Stanga.» Liksom i runinskrifterna växla här *Bot-* och *But-* i förleden. — Om *Bot-* som förled i nordiska mans- och kvinnonamn se O. v. Friesen i *A Philological Miscellany* (1942), s. 357 f., A. Janzén i *Personnamn (Nordisk kultur* 7, 1947), s. 66 f. Utöver de där sammanställda gotländska namnen på *Bot-* kan tilläggas *Botlaiþr* (gen. Botlewis) i en latinsk gravinskrift i Viklau år 1320 (Lindström nr 220) och *Botniautr* (Botnyut, Bothniatus) i Barlingbo år 1380 (*SRP* nr 1507, 2679, 2680). Om namn på *Bot-* se vidare G 33 och G 36. Om växlingen *Bot-* : *But-* i forngutniska personnamn se H. Gustavson, *Gutamålet* 1 (1940), s. 193.

13. Hamra kyrka.

Pl. 4.

Litteratur: L 1803, S 180. C. Linnæus, *Iter Gotlandicum* (hs i Linnean Soc., London), s. 356; G. Wallin, *Analecta Gothlandica* 1, s. 640 (Linnæus), 699, 702; J. H. Wallman, *Öländska och gotländska fornlemningar*, 1830 (ATA), fig. 31; O. v. Friesen, *Anteckningar* 1923 (UUB).

Äldre avbildningar: Wallin, teckning (a. a. s. 702); Wallman, teckning (a. a. fig. 31; även i Liljegren, *Fullständig Bautil*: L 1803); O. v. Friesen och J. W. Hamner foto (ATA).

Runristad gravhäll. Den står nu lutad mot kyrkogårdsmuren på insidan Ö om koret. Den har tidigare legat på gången längs kyrkans södra sida, men flyttades till sin nuvarande plats omkring år 1910. På 1700-talet låg stenen sannolikt ännu på ursprunglig plats på kyrkogården, »litet i Syd-West från Kyrkan» (Wallin).

Grå kalksten. Längd 1,40 m, bredd 0,95 m. Formen är rektangulär. Redan på Wallmans teckning (1830) antydes, att de båda hörnen nedtill äro avslagna. Numera är stenen stympad nedtill, och de avslagna styckena tyckas vara förkomna; hela nedre delen av inskriften har därigenom gått förlorad. Ytan är ganska skrovlig, och stenen är hårt sliten och vittrad. Stora delar av inskriften äro totalt borta. Mitt på stenen finns ett kors med en ring över korsarmarna, ett s. k. ringkors.

Inskrift (med det inom [] supplerat efter Säve):

iakoub[ar : ... kiara : s]tain : bipin : [bynir : iprar : fyrir : sealu ... þuiar : k ... : ... f]i :
5 10 15 20 25 30 35 40 45 50
kaira : [s - asl - : ... n ...]
55 60

På korsets ring och stam: [... **fb ... tekum :**] **binidikta : in[mu ... sk risti mik]**
65 70 75 80 85 90

»Jakob (lät) göra stenen. Bedjen edra böner för Rudvis (?) själ ... benedicta in mu(lieribus) ... ristade mig.»